ΕΤΟΣ Δ'. Ἐν Ἡρακλείῳ Κρήτης τῇ 13 Ἰουλίου 1914 ΑΡΙΘ. 186.

ΠΟΙΜΗΝ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΟΝ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΝ ΚΗΡΥΓΜΑ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ

ΥΠΟ ΤΗΣ ΕΝ ΚΡΗΤΗι ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

ΔΑΠΑΝΗι ΤΩΝ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΑΚΩΝ ΤΑΜΕΙΩΝ ΚΡΗΤΗΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Η ΚΥΡΙΑΚΗ ΠΡΟΣΕΥΧΗ

ΟΜΙΛΙΑ ΙΗ'.

ΤΟ ΤΡΙΤΟΝ ΑΙΤΗΜΑ

**«*Γενηθήτω τὸ θέλημά Σου*
» *ὡς ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ τῆς γῆς*».**

Πάντα, Χριστιανοί μου ἀγαπητοί, πάντα τὰ ἔργα τοῦ Θεοῦ φέρουσι τὴν σφραγῖδα τῆς ἀϊδίου αὐτοῦ σοφίας καὶ θαυμαστῆς τάξεως. Τὴν σοφίαν ταύτην καὶ τὴν τάξιν ταύτην βλέπομεν ἐκλάμπουσαν ἐν τῇ θείᾳ προσευχῇ, τὴν ὁποίαν ἔδωκεν ἡμῖν, καὶ ἥτις ἔσται καθ' ὅλην ἡμῶν τὴν ζωὴν τὸ ἀντικείμενον τῆς ἡμετέρας ἀγάπης καὶ τῆς σωτηριώδους μελέτης ἡμῶν.

Μετὰ τὸ προοίμιον τῆς προσευχῆς ταύτης, «*Πάτερ ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς » οὐρανοῖς*», ὅπερ εἶναι τὰ μάλιστα πρόσφορον εἰς τὸ νὰ ἐκκαύσῃ τὴν πρὸς τὸν Θεὸν ἡμετέραν ἀγάπην καὶ ἀφοσίωσιν, περιέκλεισεν ἐντὸς ἑπτὰ αἰτημάτων, τὰ ὁποῖα ὀφείλομεν νὰ ἀπευθύνωμεν αὐτῷ, ὅλα τὰ καθήκοντα τὰ ὁποῖα εἴμεθα ὑποχρεωμένοι νὰ ἐκπληρώσωμεν, καὶ ὅλας ἡμῶν τὰς ἀνάγκας ἔν τε τῇ παρούσῃ καὶ τῇ αἰωνίῳ ζωῇ.

Τὰ τρία πρῶτα αἰτήματα τῆς Κυριακῆς Προσευχῆς περικλείουσιν ὅλα τὰ πρὸς τὸν Θεὸν ἡμέτερα καθήκοντα. Ἐν τῷ πρώτῳ αἰτήματι αἰτούμεθα νὰ ***ἁγιασθῇ τὸ ὄνομα*** τοῦ Θεοῦ, ἤτοι τὸν Θεὸν νὰ γνωρίσωσιν,

ἀγαπήσωσι καὶ λατρεύσωσι πάντες οἱ ἄνθρωποι. Τὸ αἴτημα τοῦτο, πραγματικῶς, ἀνταποκρίνεται φυσικώτατα εἰς τὴν πρώτην κραυγὴν τῆς ἡμετέρας ἀγάπης καὶ εὐγνωμοσύνης. Ἐν τῷ δευτέρῳ αἰτήματι εὐχόμεθα ὅπως ὁ Θεὸς βασιλεύῃ διὰ τῆς χάριτος αὐτοῦ ἐν πάσαις ταῖς καρδίαις ἐν τῇ παρούσῃ ζωῇ, νὰ χειραγωγῇ πάσας αὐτῶν τὰς κινήσεις, πάσας τὰς πράξεις, καὶ μετὰ τὴν ἐπίτευξιν τοῦ ἡμετέρου ἁγιασμοῦ διὰ τῆς καλῆς χρήσεως τῆς χάριτος αὐτοῦ νὰ δωρήσηται ἡμῖν ὡς ἀμοιβὴν τὴν βασιλείαν τῆς δόξης ἐν οὐρανοῖς. Ἐπειδὴ δὲ οὐδεὶς δύναται εἰσελθεῖν ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ Θεοῦ χωρὶς πρότερον νὰ ἐκπληρώσῃ τὸ θέλημα αὐτοῦ ἐν πᾶσι, διὰ τοῦ τρίτου αἰτήματος αἰτούμεθα ὅπως τὸ πανάγιον καὶ προσκυνητὸν αὐτοῦ θέλημα ἐκπληρῶται ὑφ᾽ ὅλων τῶν ἀνθρώπων ἐπὶ τῆς γῆς, ὅπως ἐκπληροῦται ὑπὸ τῶν Ἁγίων ἐν οὐρανοῖς.

Τὰ τέσσαρα τελευταῖα αἰτήματα τῆς Κυριακῆς προσευχῆς περικλείουσιν ὅλας ἡμῶν τὰς ἀνάγκας ἐν τῇ παρούσῃ ζωῇ καὶ ἐν τῇ αἰωνιότητι. Τὸ τέταρτον αἴτημα ἔχει ὡς ἑξῆς. «Τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸν ἐπιούσιον δὸς ἡμῖν » σήμερον». Διπλῆ ὑπάρχει ἐν ἡμῖν ἡ ζωή, ἡ τοῦ σώματος ζωὴ καὶ ἡ τῆς ψυχῆς, τὴν ὁποίαν ὀφείλομεν νὰ ἀναπτύσσωμεν καὶ νὰ συντηρῶμεν. Τὸ σῶμα ἔχει τὰς ἰδίας αὐτοῦ ἀνάγκας καὶ ἀπαιτεῖ τροφὴν ἰδιαιτέραν· ἡ ψυχὴ ἔχει τὰς ἑαυτῆς καὶ χρῄζει τροφῆς καταλλήλου πρὸς τὴν φύσιν αὐτῆς. Ὁ Θεὸς προὐνόησε περὶ πασῶν τούτων τῶν ἀναγκῶν καὶ παρακαλοῦμεν αὐτὸν νὰ χορηγῇ τὰ ἀναγκαιοῦντα διὰ τὴν κάθε ἡμέραν.

Ἡ διαφθορὰ τοῦ ἀνθρώπου εἶναι βαθεῖα, εἶναι ἄβυσσος. Καίτοι ἡ βοήθεια τοῦ Θεοῦ εἶναι διηνεκής, καίτοι καθ᾽ ἑκάστην ἐπιδαψιλεύει ἡμῖν τὰς θείας αὐτοῦ δωρεὰς καὶ χάριτας κατὰ διαφόρους τρόπους, ἐν τούτοις ὁ ἄνθρωπος εἶναι τόσον διεστραμμένος τὴν καρδίαν καὶ ἀσθενής, ὥστε καθ᾽ ἑκάστην περιπίπτει εἰς ἁμαρτήματα. Ὀφείλομεν ὅθεν καὶ καθ᾽ ἑκάστην νὰ ἀνεγείρωμεν ἑαυτοὺς ἐκ τῆς ὀλεθρίας ταύτης πτώσεως καὶ διὰ τὸν λόγον τοῦτον αἰτούμεθα ἑκάστην ἡμέραν παρὰ τοῦ Θεοῦ διὰ τοῦ πέμπτου αἰτήματος τῆς Κυριακῆς προσευχῆς, ὅπως εὐδοκήσῃ νὰ συγχωρήσῃ ἡμῖν τὰς ἁμαρτίας, καθὼς καὶ ἡμεῖς συγχωροῦμεν ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι προσέβαλον ἡμᾶς. Ὁ βίος τοῦ ἀνθρώπου εἶναι διηνεκὴς πάλη, ἥτις λαμβάνει τέρμα μόνον ἅμα τῷ θανάτῳ. Οὐδεὶς δ᾽ ἕτερος δύναται νὰ σωθῇ, εἰμὴ μόνος ὁ νομίμως ἀθλῶν μέχρι τέλους. Ἐπειδὴ δὲ ἀδυνατοῦμεν νὰ ἄρωμεν νίκας ἄνευ τῆς βοηθείας τοῦ Θεοῦ, παρακαλοῦμεν αὐτὸν διὰ τοῦ ἕκτου αἰτήματος τῆς Κυριακῆς προσευχῆς, ὅπως εὐδοκήσῃ νὰ συμπολεμήσῃ ἡμῖν καὶ μὴ ἐπιτρέψῃ ἵνα ἡττηθῶμεν ὑπὸ τοῦ πειρασμοῦ. Αἱ ἡμέραι τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ τῆς γῆς εἶναι μεμετρημέναι, ἀλλὰ πᾶσαι εἶναι πεπληρωμέναι συμφορῶν καὶ θλίψεων καὶ εἶναι ἐκτεθειμέναι εἰς τὸ χείριστον τῶν κακῶν ἢ μᾶλλον εἰς τὸ μόνον κακόν, ὅπερ εἶναι ἡ ἁμαρτία. Διὰ τοῦ τελευταίου ἤδη αἰτήματος αἰτούμεθα κυρίως νὰ λυτρωθῶμεν τῆς ἁμαρτίας.

Μετὰ τὴν μικρὰν ταύτην παρέκβασιν, δι᾽ ἧς ἐν μικρογραφίᾳ παρουσίασα ἐνώπιον ὑμῶν, Χριστιανοί μου ἀγαπητοί, ὅλα τὰ αἰτήματα τῆς

Κυριακῆς προσευχῆς, ἐπανέρχομαι εἰς τὴν ἐξήγησιν καὶ ἀνάπτυξιν τοῦ τρίτου αἰτήματος.

«***Γενηθήτω τὸ θέλημά Σου***
»***ὡς ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ τῆς γῆς***»

Ποῖον εἶναι τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ; Τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ εἶναι κατὰ τὸν ὁρισμὸν ἀρχαίου τῆς Ἐκκλησίας διδασκάλου, ὁ αἰώνιος νόμος ὁ ἐντελλόμενος τὴν συντήρησιν τῆς φυσικῆς καὶ ἐννόμου τάξεως καὶ ἀπαγορεύων τὴν διατάραξιν αὐτῆς. Ἐπειδὴ δ' ὁ Θεὸς εἶναι ἀπείρως ἅγιος, ἀπείρως σοφός, ἀπείρως παντοδύναμος οὐδὲν ἕτερον ἑπομένως ***θέλει,*** εἰμὴ πᾶν ὅ,τι εἶναι ἀγαθόν, ἅγιον καὶ δίκαιον.

Ποῖον δ' εἶναι τὸ θέλημα τοῦ ἀνθρώπου; Ἡ ἀπὸ μέρους τοῦ νοὸς αὐτοῦ ἀποδοχὴ ἢ ἀπόκρουσις ἀντικειμένου τινος, ὅπερ αἱ αἰσθήσεις καὶ αἱ ἄλλαι αὐτοῦ δυνάμεις παρουσιάζουσιν εἰς αὐτόν. Ἐπειδὴ δὲ αἱ αἰσθήσεις αὐτοῦ παρασύρουσιν αὐτὸν ἀείποτε πρὸς τὴν ἡδυπάθειαν, ἥτις ἀντίκειται εἰς τὸ πνεῦμα· ἐπειδὴ ἡ διάνοια αὐτοῦ καὶ αἱ λοιπαὶ αὐτοῦ δυνάμεις ἐπισκοτίζονται ὑπὸ τῆς ἀγνοίας, τῶν ἀλόγων ὁρμῶν καὶ τῶν παθῶν αὐτοῦ, εἶναι πρόδηλον ὅτι ὁ ἄνθρωπος, ἐὰν δὲν θέλῃ νὰ ἦναι τυφλὸς καὶ νὰ παρασκευάσῃ τὴν ἰδίαν ἑαυτοῦ ἀπώλειαν, δὲν δύναται νὰ λάβῃ ὡς ὁδηγὸν καὶ ἰθύντορα τῆς ἑαυτοῦ διαγωγῆς τὴν ἰδίαν θέλησιν, ἀλλὰ μᾶλλον τὴν θέλησιν τοῦ Θεοῦ, ἥτις δὲν ὑπόκειται εἰς οὐδεμίαν οἱανδήποτε πλάνην, καὶ εἶναι ἁγία καὶ δικαία. Ἀφ' ἑτέρου ὁ Θεὸς δὲν ἔστειλεν ἡμᾶς εἰς τὸν κόσμον ἵνα ἐκπληρῶμεν τὸ ἡμέτερον διεφθαρμένον καὶ ἁμαρτωλὸν θέλημα, ἀλλὰ μᾶλλον τὸ ἰδικόν του θέλημα τὸ ὁποῖον εἶναι καὶ ἅγιον καὶ δίκαιον καὶ προσκυνητόν.

Εἴμεθα ὑποχρεωμένοι νὰ κάμνωμεν τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ; Οὐδεμία περὶ τούτου δύναται νὰ ὑπάρξῃ ἀμφιβολία. Ὁ Θεὸς εἶναι ὁ πλάστης, ὁ κύριος, ὁ βασιλεὺς ἡμῶν· ἔχει λοιπὸν τὸ δικαίωμα νὰ δίδῃ ἡμῖν ἐντολάς, ἡμεῖς δ' ἔχομεν τὴν ὑποχρέωσιν νὰ ὑπακούωμεν αὐτῷ. Ὁ Θεός, ἀφ' οὗ ἔπλασεν ἡμᾶς, ἀπεκατέστησεν ἐν τῇ γῇ, ὑφ' οὓς ὅρους ἤρεσε τῇ πανσοφίᾳ αὐτοῦ. Λοιπὸν ἤρεσεν αὐτῷ νὰ πλάσῃ ἡμᾶς διὰ νὰ λατρεύωμεν καὶ ὑποκούωμεν αὐτῷ, διὰ νὰ ζῶμεν ἐν κοινωνίᾳ μετὰ τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν, καὶ διὰ νὰ τύχωμεν τοῦ ὑψίστου ἡμῶν τέλους τῆς ἐν οὐρανοῖς μακαριότητος. Ἐκεῖνο τόρα τὸ ὁποῖον συμφέρει εἰς τὸν ἄνθρωπον νὰ γνωρίζῃ εἶναι νὰ μάθῃ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον συμφέρει εἰς αὐτὸν νὰ πράττῃ εἶναι νὰ κάμνῃ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ. Ἰδοὺ πᾶς ὁ ἄνθρωπος, ἰδοὺ ὁ τέλειος ἄνθρωπος, ἰδοὺ τὸ μέσον τῆς ἐπιτεύξεως τοῦ ἑαυτοῦ τέλους. Μόνοι οἱ ποιοῦντες τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ εἰσελεύσονται εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. «*Οὐ πᾶς*, λέγει αὐτὸς ὁ Σωτήρ, *οὐ πᾶς ὁ λέγων » μοι, Κύριε, Κύριε, εἰσελεύσεται εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, ἀλλ' ὁ » ποιῶν τὸ θέλημα τοῦ Πατρός μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς*».

ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΑΙ ΟΜΙΛΙΑΙ

ΟΜΙΛΙΑ ΞΒ΄.

Η ΑΓΙΑ ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΑ ΚΑΙ ΟΙ ΜΑΚΑΡΙΣΜΟΙ

«Καὶ ἀνοίξας τὸ στόμα αὐτοῦ (ὁ Ἰησοῦς) ἐδίδασκεν » αὐτοὺς λέγων. Μακάριοι οἱ πτωχοὶ τῷ πνεύματι, » ὅτι αὐτῶν ἐστιν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν....»
(Ματθ. 5, 2-3).

Ἀγαπητοὶ ἀδελφοί.—Οἱ Μακαρισμοί, τοὺς ὁποίους ὁ Κύριος ἡμῶν ἀπήγγειλεν εἰς τὴν ἐπὶ τοῦ Ὄρους λεγομένην Ὁμιλίαν του εἶναι τὸ πρότυπον τῆς Χριστιανικῆς ἠθικῆς. Διότι ἐνῷ ὁ ἠθικὸς νόμος εἰς τὴν Παλαιὰν Διαθήκην ἐδόθη πρὸς τοὺς Ἰουδαίους ὑπὸ τοῦ θείου Νομοθέτου ὑπὸ τὸν τύπον ἐντολῶν καὶ διατάξεων, ἡ ἐκτέλεσις τῶν ὁποίων εἶχε τὴν ὑπόσχεσιν τῆς ἀπολαύσεως ὡς ἀμοιβῆς ἐπιγείων ἀγαθῶν, ὁποία ἦτο ἡ μακροημέρευσις, ἡ κληρονομία τῆς γῆς τῆς ἐπαγγελίας καὶ τὰ ὅμοια, ὁ νέος ἠθικὸς νόμος, τὸν ὁποῖον μᾶς παρέδωκεν ὁ Κύριος ἡμῶν, ἐξηγγέλθη ὑπὸ τὴν μορφὴν τῶν Μακαρισμῶν, ἤτοι ὑπὸ τὴν μορφὴν ὑποσχέσεων, ἀναφερομένων εἰς τὸν ἄλλον κόσμον. Τῶν ὑποσχέσεων δὲ τούτων ἀνακηρύσσονται ἄξιοι ὅσοι ἐκ τῶν Χριστιανῶν εἶναι ταπεινόφρονες, πενθοῦν διὰ τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν, ἀγαποῦν τὴν δικαιοσύνην, ἐκτελοῦν τὴν ἐλεημοσύνην, εἶναι καθαροὶ τῇ καρδίᾳ, ἀγαποῦν τὴν εἰρήνην, προτιμοῦν νὰ διωχθοῦν μᾶλλον παρὰ νὰ παραβοῦν τὴν δικαιοσύνην. Οἱ τοιοῦτοι, λέγει, Χριστιανοὶ θὰ εἶναι μακάριοι, ἀνεξαρτήτως τῆς ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ ὑλικῆς, σωματικῆς καὶ κοινωνικῆς αὐτῶν καταστάσεως. Ἡ μακαριότης δὲ αὐτῶν δὲν θὰ συνίσταται οὔτε εἰς τὴν στωϊκὴν ἀπάθειαν, οὔτε εἰς τὴν ἐπικούρειον λεγομένην ἡδονήν, οὔτε εἰς τὸν παχυλὸν τουρκικὸν παράδεισον, οὔτε εἰς τὴν ἐντελῆ ἐκμηδένισιν, τὴν ὁποίαν πρεσβεύουν ἄλλαι ψευδεῖς θρησκεῖαι· ἀλλὰ ποῦ λοιπόν; Εἰς τὴν κληρονομίαν τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν, εἰς τὴν παρηγορίαν ἀπὸ τὰς θλίψεις τῆς παρούσης ζωῆς, εἰς τὸν χορτασμὸν τῆς ψυχῆς, εἰς τὴν ἀπόλαυσιν τῆς δικαιοσύνης, εἰς τὴν θέαν τοῦ Θεοῦ, εἰς τὴν ἀπόκτησιν τῆς θείας υἱοθεσίας. Ἰδοὺ τὸ περιεχόμενον τῶν Μακαρισμῶν, τοὺς ὁποίους ὑπόσχεται ὁ Ἰησοῦς εἰς τοὺς ἐκτελεστὰς τοῦ ἠθικοῦ νόμου τοῦ Χριστιανισμοῦ. Δὲν εἶναι ὑλικὰ δῶρα, ἀλλ' εἶναι ἡ ἀμοιβὴ τὴν ὁποίαν συνεπάγεται ἡ ἐκτέλεσις τῆς ἠθικότητος, εἶναι ἡ χαρὰ καὶ ἱκανοποίησις τῆς συνειδήσεως, ἡ ἀγαλλίασις τῆς ψυχῆς ἐπὶ τῇ θέᾳ καὶ ἀπολαύ-

σει τοῦ Θεοῦ, τοῦ ὑπερτάτου καὶ τελειοτάτου ἀγαθοῦ. Ἀλλ' ἂς ἴδωμεν δι' ὀλίγων τὴν ἔννοιαν ἑνὸς ἑκάστου Μακαρισμοῦ.

«Μακάριοι, λέγει, οἱ πτωχοὶ τῷ πνεύματι· ὅτι αὐτῶν ἐστιν ἡ βασι-» λεία τῶν οὐρανῶν». Ποῖοι εἶναι ἐδῶ οἱ πτωχοὶ τῷ πνεύματι, οἵτινες ἐκ τῶν πρώτων μακαρίζονται ὑπὸ τοῦ Κυρίου ἡμῶν ὡς ἐπίδοξοι κληρονόμοι τῆς οὐρανίου βασιλείας; Ἐδῶ ἔχει ὑπ' ὄψει του ὁ Ἰησοῦς ἐκείνους ἐκ τῶν Χριστιανῶν, οἵτινες ἔχουν σωματικὰ καὶ πνευματικὰ προσόντα, φυσικὰ ἢ ἐπίκτητα, οἵτινες προσέτι ἔχουν πλοῦτον ἢ κοινωνικὴν ὑπεροχὴν ἢ οἰκογενειακὰς περγαμηνάς, ἢ τέλος οἵτινες προσφέρουν προσωπικὰς ὑπηρεσίας ὑπὲρ τῆς πατρίδος ἢ τῆς κοινωνίας, καὶ θὰ ἠδύναντο διὰ τοῦτο νὰ νομίζουν ὅτι δικαιοῦνται τάχα νὰ ὑπερηφανεύωνται, καὶ νὰ καυχῶνται καὶ νὰ ἐγείρουν ἀξιώσεις εἰς τιμὰς καὶ ὑλικὰς ἀντιμισθίας. Ὄχι, λέγει, φίλοι μαθηταί μου! Ὀφείλετε νὰ πράττετε τὸ καθῆκόν σας, χωρίς ποτε νὰ λησμονῆτε, ὅτι εἶσθε πρὸς τοῦτο ὑποχρεωμένοι ὡς δοῦλοι, οἵτινες δὲν δικαιοῦνται νὰ καυχῶνται διὰ τοῦτο. Ὀφείλετε προσέτι νὰ προσπαθῆτε νὰ ἀναπτύσσετε τὰ φυσικά σας χαρίσματα, πνευματικὰ καὶ σωματικά, διὰ νὰ δύνασθε νὰ ἀποβαίνετε χρησιμώτεροι εἰς τοὺς ἑαυτούς σας καὶ εἰς τοὺς ἄλλους. Ἀλλὰ δὲν πρέπει νὰ ὑπερηφανεύεσθε διὰ τὴν τυχὸν ὑπεροχὴν καὶ εὐδοκίμησίν σας ταύτην, ἐνθυμούμενοι καλῶς ὅτι τίποτε δὲν ἔχετε τὸ ἄξιον λόγου, τὸ ὁποῖον νὰ μὴ ἔχετε λάβει παρὰ τοῦ Θεοῦ. Εἶναι βεβαίως εὐτύχημα πολύτιμον τὸ νὰ ἀνήκῃ τις εἰς οἰκογένειαν εὔπορον, ἔντιμον, ἰσχυρὰν καὶ κοινωνικῶς ἐξέχουσαν, ἀλλ' ἡ οἰκογενειακὴ εὐγένεια, ἂν καὶ εἶναι χρήσιμος πρὸς ἀνάδειξιν τῶν τέκνων, δὲν ἀποτελεῖ ὅμως αὐτὴ καὶ τίτλον ἀληθοῦς τιμῆς, ἐὰν ὁ υἱὸς δὲν ἔχῃ καὶ ἰδικήν του ἀξίαν. Ὥστε δι' οὐδένα ἐξ ὅλων τῶν ἀνωτέρω λόγων, ἕνεκα τῶν ὁποίων ἐπαίρονται συνήθως οἱ ἀνόητοι τῶν ἀνθρώπων, δὲν πρέπει νὰ ὑπερηφανεύεται καὶ ἀλαζονεύεται ὁ Χριστιανός, ἀλλ' ὀφείλει καὶ εἰς τὸ μέσον ὅλων τῶν ἀγαθῶν τοῦ κόσμου τούτου, ἀκόμη καὶ ὅταν ἔχῃ ὅλα τὰ καλύτερα προτερήματα καὶ προσόντα, νὰ εἶναι μετριόφρων, κόσμιος καὶ σεμνὸς εἰς τοὺς λόγους καὶ τοὺς τρόπους του, φανερόνων δι' ὅλου τοῦ ἤθους του ὅτι ἔχει τὸ ἠθικὸν καὶ πνευματικὸν *γνῶθι σαυτόν*, τὸ ὁποῖον καὶ καθιστᾷ τὸν ἄνθρωπον ἀγαπητὸν εἰς τὸν Θεὸν καὶ εἰς τοὺς ἀνθρώπους.

«Μακάριοι οἱ πενθοῦντες, ὅτι αὐτοὶ παρακληθήσονται». Μακάριοι εἶναι, λέγει δεύτερον, οἱ *πενθοῦντες*, οἱ λυπούμενοι· ἀλλὰ διὰ ποῖα πράγματα; Ἆρά γε διότι ἔχασαν τὰ χρήματά των ἢ τὴν περιουσίαν των; Ὄχι βέβαια. Ἀλλὰ μήπως μακαρίζονται ὑπὸ τοῦ Ἰησοῦ οἱ πενθοῦντες διὰ τὸν θάνατον τῶν προσφιλῶν των προσώπων; Βεβαίως εἰς τὴν περίστασιν ταύτην τὸ πένθος εἶναι σύμφωνον μὲ τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν, καὶ ἡ θρησκεία δὲν ἠδύνατο νὰ τὸ ἀπαγορεύσῃ εἰς τὰς εὐαισθήτους καὶ τρυφερὰς καρδίας τῶν Χριστιανῶν, ἀφοῦ εἰς τοῦτο ἔχομεν καὶ τὸ παράδειγμα τοῦ Κυρίου ἡμῶν, ὅστις δὲν ἔλειψεν ἀπὸ τοῦ νὰ κλαύσῃ καὶ ἐκεῖνος ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ προσφιλοῦς του Λαζάρου. Ἀλλὰ τὸ ὑπερβολικὸν πένθος τῶν οἰκείων τοῦ ἀποθνήσκοντος δεικνύει, κατὰ τὸν Ἀπόστολον Παῦλον, ἔλλειψιν πίστεως εἰς τὴν ἀνάστασιν τῶν νεκρῶν. Ὥστε πάλιν καὶ τὸ πένθος ἐπὶ τῷ λόγῳ τούτῳ δὲν εἶναί τι, ἕνεκα τοῦ ὁποίου νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι ὁ Κύριος ἡμῶν θὰ ἐμακάριζε τοὺς ἀνθρώπους. Ἀλλ' εἶναι καὶ μία λύπη, τὴν ὁποίαν αἰσθά-

νονται μερικοὶ ἄνθρωποι ἐμπαθεῖς, οἵτινες δὲν ἠδυνήθησαν νὰ ἐκδικηθοῦν τὸν ἐχθρόν των. Ἆρά γε λοιπὸν μήπως οἱ δοκιμάζοντες τὴν σατανικὴν ταύτην λύπην εἶναι οἱ μακάριοι, κατὰ τὸν Ἰησοῦν; Ὁ Θεὸς φυλάξοι! Διὰ νὰ μὴ πολυλογῶμεν λοιπόν, μακάριοι εἶναι οἱ πενθοῦντες διὰ τὴν ἠθικὴν αὐτῶν ἀτέλειαν καὶ διὰ τὰς ἁμαρτίας τόσον τὰς ἰδικάς των, ὅσον καὶ διὰ τὰς ἁμαρτίας τῶν περὶ αὐτῶν. Οἱ πενθοῦντες διότι συναισθάνονται τὴν ἁμαρτωλὸν αὐτῶν κατάστασιν, λυποῦνται κατὰ Θεόν, καὶ ἡ τοιαύτη λύπη συνεπάγεται τὴν ἀληθινὴν μετάνοιαν, ἥτις πάλιν προξενεῖ τὴν σωτηρίαν τοῦ ἀνθρώπου. Ἀπ' ἐναντίας «τοῦ κόσμου ἡ λύπη», κατὰ τὸν Παῦλον, ἤτοι ἡ λύπη ἐκ τῆς ἀπωλείας τῶν ὑλικῶν ἀγαθῶν ἢ ἐκ τῆς ἀδυναμίας νὰ τὰ ἀποκτήσῃ τις «θάνατον κατεργάζεται». Διὰ τοῦτο πολὺ ὀρθῶς παρατηρεῖ ὁ Χρυσόστομος, ὅτι ἡ λύπη εἰς ἕνα μόνον πρᾶγμα ὠφελεῖ καὶ εἶναι σωτήριος, ὅτι δηλαδὴ ἐξουδετερώνει τὴν βλάβην τῆς ἁμαρτίας. Ἂς λυπῆταί τις, λέγει, διὰ τὴν στέρησιν τοῦ πλούτου του, κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον δὲν θὰ τὸν ἀνακτήσῃ ποτέ. Ἂς θρηνῇ τις τὴν στέρησιν τῶν προσφιλῶν του· δὲν θὰ δυνηθῇ μὲ τοὺς θρήνους του νὰ τοὺς ἀναστήσῃ. Ἀλλ' ἂς κλαύσῃ διὰ τὰς ἁμαρτίας του· θὰ τοῦ τὰς συγχωρήσῃ ὁ Θεός. Μᾶς τὸ εἶπεν ὁ Χριστός· «μακάριοι, λέγει, οἱ πενθοῦντες ὅτι » αὐτοὶ παρακληθήσονται».

«Μακάριοι, προσθέτει ὁ Κύριος ἡμῶν, οἱ πραεῖς ὅτι αὐτοὶ κληρονο» μήσουσι τὴν γῆν». Εἶναι πολλοὶ ἄνθρωποι, οἵτινες τὸ θεωροῦν προτέρημά των τὸ ὅτι ὀργίζονται καὶ θυμόνουν εὐκόλως καὶ δὲν δέχονται μηδὲ τὴν ἐλαχίστην προσβολὴν ἢ ζημίαν ἢ ἀντίδρασιν, ἀλλ' εἶναι ἕτοιμοι εἰς τὴν παραμικρὰν πολλάκις ἀφορμὴν νὰ ὑβρίσουν τοὺς ἄλλους, νὰ τοὺς προσβάλουν διὰ τοῦ τρόπου των, νὰ διακόψουν πρὸς αὐτοὺς τὰς σχέσεις των, νὰ κηρύξουν τέλος ὁλόκληρον πόλεμον. Ἀλλ' εἶναι τοῦτο, παρακαλῶ, ὁ καλύτερος, τρόπος, διὰ τὸν ὁποῖον θὰ ἠδύνατό τις νὰ ἐνοβρύνεται; Ἀλλοίμονον! Δὲν θὰ ἐπιχειρήσω νὰ σᾶς ἀποδείξω τὰς ὀλεθρίας συνεπείας, τὰς ὁποίας ἔχει μία τοιαύτη ἀντίληψις. Τόσον μόνον σᾶς λέγω, ὅτι ὁ Κύριος ἡμῶν ἐνῷ τοὺς εὐκόλως καὶ ἄνευ σπουδαίου λόγου ὀργιζομένους καὶ καταφερομένους ἐναντίον τῶν ἀδελφῶν των τοὺς θεωρεῖ ἐνόχους εἰς τὸ θεῖον Δικαστήριον, τοὺς πράους ὅμως, ἤτοι τοὺς ἀγαθοὺς καὶ ἀκάκους Χριστιανούς, ἐκείνους οἵτινες φέρονται ἐπιεικῶς καὶ μὲ ὑπομονὴν καὶ ἀνοχὴν πρὸς τοὺς περὶ αὐτούς, καὶ δὲν παραφέρονται ἐξ ἐγωϊσμοῦ καὶ ἐλλειποῦς ἀνατροφῆς εἰς τὴν ὀργὴν καὶ τὸν θυμόν, τοὺς τοιούτους μακαρίζει καὶ δικαίως ὁ Ἰησοῦς, λέγων, «Μακάριοι οἱ πραεῖς, ὅτι » αὐτοὶ κληρονομήσουσι τὴν γῆν».

Ἐκτὸς τῶν πράων τούτων Χριστιανῶν ἀνακηρύσσονται ὑπὸ τοῦ Κυρίου ἡμῶν «Μακάριοι οἱ πεινῶντες καὶ διψῶντες τὴν δικαιοσύνην, ὅτι » αὐτοὶ χορτασθήσονται». Πεινῶ καὶ διψῶ σημαίνει ἐδῶ ἐπιθυμῶ παρὰ πολύ· ἡ δὲ λέξις *δικαιοσύνη* συνήθως μὲν φανερώνει τὸν σεβασμὸν τῶν προσωπικῶν δικαιωμάτων τῶν ἄλλων καὶ τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν καθηκόντων μας ἀπέναντι τῶν νόμων τῆς Πατρίδος· ἀλλ' εἰς τὴν γλῶσσαν τοῦ Εὐαγγελίου καὶ ὡρισμένως εἰς τὴν παροῦσαν περίστασιν ἡ *δικαιοσύνη* εἶναι ἀρετή, ἡ ὁποία περιλαμβάνει τὴν ἐκτέλεσιν ὅλων ἐκείνων τῶν ἀγαθῶν πράξεων, αἵτινες ὁμοῦ μὲ τὴν πίστιν εἰς τὸν Ἰησοῦν καὶ μὲ τὴν

θείαν χάριν ἀναδεικνύουν τὸν Χριστιανὸν δίκαιον, δεδικαιωμένον ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. Ἐδῶ λοιπὸν μακαρίζονται ὑπὸ τοῦ Χριστοῦ οἱ Χριστιανοὶ ὄχι μόνον οἱ φιλοδίκαιοι, οἱ ἀγαπῶντες εἰς κάθε περίστασιν τὴν δικαιοσύνην καὶ οἱ ἐπὶ πάσῃ θυσίᾳ ὑποστηρίζοντες αὐτήν, ἀλλὰ καὶ οἱ προσπαθοῦντες μὲ πάντα ζῆλον νὰ ἐκτελοῦν ὅλα των τὰ θρησκευτικὰ καὶ ἠθικὰ καθήκοντα, προτρέποντες καὶ τοὺς ἄλλους διὰ τοῦ παραδείγματός των νὰ τελειοποιῶνται εἰς τὸν Χριστιανικόν των βίον.

«Μακάριοι οἱ ἐλεήμονες ὅτι αὐτοὶ ἐλεηθήσονται»· μία ἐκ τῶν ἐκδηλώσεων τῆς δικαιοσύνης, περὶ τῆς ὁποίας ἔγινε προηγουμένως λόγος εἶναι καὶ ἡ ἐλεημοσύνη, ἡ συμπάθεια δηλαδὴ πρὸς τὸν πλησίον καὶ ἡ πρόθυμος βοήθεια αὐτοῦ εἰς ὅ,τι ἔχει ἀνάγκην ἑκάστοτε. Διότι ἡ πρὸς τὸν πλησίον ἐξάσκησις τῆς ἐλεημοσύνης δὲν συνίσταται μόνον εἰς τὴν προσφορὰν ὑλικῆς βοηθείας, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν φωτισμὸν τοῦ πνεύματός του, καὶ εἰς τὴν σωτήριον συμβουλὴν καὶ ὁδηγίαν, καὶ εἰς τὴν παρηγορίαν καὶ ἐνθάρρυνσιν. Ἄξιοι μακαρισμοῦ λοιπὸν εἶναι ἀκόμη καὶ οἱ *ἐλεήμονες*, οἱ ὑλικῶς καὶ ἠθικῶς ἐλεοῦντες καὶ βοηθοῦντες τοὺς χρείαν βοηθείας ἔχοντας ἀδελφοὺς αὐτῶν.

«Μακάριοι οἱ καθαροὶ τῇ καρδίᾳ ὅτι αὐτοὶ τὸν Θεὸν ὄψονται». Ἡ καρδία τοῦ ἀνθρώπου μολύνεται καὶ ἀποβαίνει ἀκάθαρτος, ὅταν ἐπιτρέπωμεν εἰς αὐτὴν νὰ γεννῶνται καὶ νὰ ἐκτρέφωνται φαῦλαι καὶ πονηραὶ ἐπιθυμίαι. Πότε ἄλλοτε; Ὅταν νικώμενοι ἀπὸ τὴν κακὴν ἐπιθυμίαν πράττωμεν τὴν ἁμαρτίαν, ἥτις εἶναι τὸ ἀπότοκον τῆς πονηρᾶς ἐπιθυμίας. Ὅσοι λοιπὸν προσπαθοῦν καὶ διατηροῦν καθαρὰν τὴν καρδίαν των ἀπὸ τὰς κακὰς ἐπιθυμίας καὶ τὰς αἰσχρὰς πράξεις μὲ τὴν προσοχήν των, μὲ τὴν ἐγκράτειάν των, μὲ τὴν βοήθειαν τῆς προσευχῆς, μὲ τὴν ἀνάγνωσιν καλῶν βιβλίων καὶ μὲ τὴν συναναστροφὴν ἠθικῶν φίλων εἶναι καὶ αὐτοὶ μακάριοι.

Ὅπως μακάριοι εἶναι καὶ οἱ *εἰρηνοποιοί*, ἤτοι οἱ κάμνοντες εἰρήνην, οἱ συμφιλιόνοντες πρῶτον μὲ τοὺς ἑαυτούς των μὲ τοὺς πρὸς οὓς τυχὸν ἦλθον εἰς σύγκρουσίν τινα καὶ ἔχθραν, ἔπειτα δὲ οἱ συμφιλιόνοντες καὶ τοὺς ἄλλους πρὸς ἀλλήλους, περὶ τῶν ὁποίων ἠξεύρουν ὅτι εὑρίσκονται εἰς διάστασιν καὶ ἐρίζουν καὶ διαπληκτίζονται ἀναμεταξύ των των. «Μα-» κάριοι, λέγει, οἱ εἰρηνοποιοὶ ὅτι υἱοὶ Θεοῦ κληθήσονται».

«Μακάριοι οἱ δεδιωγμένοι ἕνεκεν δικαιοσύνης ὅτι αὐτῶν ἐστιν ἡ » βασιλεία τῶν οὐρανῶν». Ἀληθῶς μακάριοι ἀνεδείχθησαν οἱ Ἀπόστολοι καὶ οἱ ἀρχαῖοι Χριστιανοί, οἵτινες ἕνεκα τῆς *δικαιοσύνης*, ἕνεκα τῆς Χριστιανικῆς των πίστεως καὶ ἀρετῆς ἐδιώχθησαν ἀπηνῶς ὑπὸ τῶν ἐθνικῶν. Ἀληθῶς ἄξιοι μακαρισμοῦ παρὰ τῷ Θεῷ καὶ παρὰ τοῖς ἀνθρώποις εἶναι ὅλοι ἐκεῖνοι, οἵτινες προτιμοῦν νὰ πάθουν τὰ πάνδεινα παρὰ νὰ ἀρνηθοῦν τὰς χριστιανικάς των πεποιθήσεις καὶ τὰ θρησκευτικά των καθήκοντα, οἵτινες τέλος προτιμοῦν νὰ ἀκούσουν κάθε ὀνειδισμὸν καὶ κάθε ψευδῆ κατηγορίαν ἕνεκα τοῦ Ἰησοῦ, χάριν τῆς Θρησκείας του. Οἱ τοιοῦτοι, λέγει, πρέπει μᾶλλον νὰ χαίρουν καὶ νὰ ἀγάλλωνται εἰς τὰ παθήματά των ταῦτα παρὰ νὰ λυπῶνται καὶ νὰ ἀπελπίζωνται, λαμβάνοντες ὑπ᾽ ὄψει ὅτι τοιαῦτα δεινοπαθήματα ὑπὲρ τοῦ θείου νόμου ἐδοκίμασαν καὶ οἱ παλαιοὶ Προφῆται. «Χαίρετε καὶ ἀγαλλιᾶσθε ὅτι ὁ μισθὸς ὑμῶν

» πολὺς ἐν τοῖς οὐρανοῖς· οὕτω γὰρ ἐδίωξαν τοὺς προφήτας τοὺς πρὸ ὑμῶν».

Τοιαύτη εἶναι ἐν μεγάλῃ συντομίᾳ ἡ ἔννοια τῶν Μακαρισμῶν, οἵτινες, εἴπαμεν ὅτι ὡρίσθησαν ὑπὸ τῶν ἁγίων Πατέρων νὰ ἀπαγγέλλωνται εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ἐν καιρῷ τῆς Λειτουργίας πρὸς ἠθικὴν διδασκαλίαν τῶν ἐκκλησιαζομένων Χριστιανῶν. Διότι εἴδετε πόσας σπουδαιοτάτας ἀρετὰς μᾶς διδάσκει ὁ θεῖος ἡμῶν Παιδαγωγὸς μὲ τὸ μέσον τῶν Μακαρισμῶν. Σᾶς ὑπόσχομαι, λέγει, ὦ μαθηταί μου, ὅτι θὰ σᾶς καταστήσω μακαρίους, εὐτυχεῖς καὶ ἐδῶ εἰς τὸν κόσμον τοῦτον, ἀλλὰ κυρίως εἰς τὴν ἄλλην ζωήν, ἐὰν μοῦ ἀκούσετε καί, μὲ τὴν ἐπίκλησιν τῆς θείας βοηθείας, ἐπιδιώξητε τὴν ἀπόκτησιν καὶ καλλιέργειαν ἐκτὸς τῶν ἄλλων καὶ τῶν ἑξῆς ἠθικοκοινωνικῶν ἀρετῶν. Καὶ δὴ πρῶτον ἐὰν ἔχετε τὴν ἀξιέραστον ἀρετὴν τῆς χριστιανικῆς ταπεινώσεως, ἥτις ἀνυψώνει τὸν Χριστιανὸν εἰς τὴν ἀγάπην καὶ τὴν ἐκτίμησιν οὐ μόνον τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ καὶ τῶν ἀνθρώπων τόσον ὅσον χαμηλώνει αὐτὸν ἡ ὑψηλοφροσύνη. Ἐὰν δεύτερον συναισθάνεσθε τὴν ἁμαρτωλόν σας κατάστασιν καὶ ζητεῖτε ἑκάστοτε παρὰ τοῦ Θεοῦ ἐν εἰλικρινεῖ συντριβῇ συγχώρησιν διὰ τοῦ πνευματικοῦ πατρός. Τρίτον ἐὰν εἶσθε πρᾶοι καὶ ἀνεξίκακοι πρὸς ἀλλήλους. Τέταρτον ἐὰν ἀγαπᾶτε διακαῶς τὴν κατὰ Θεὸν δικαιοσύνην, ἔχοντες ὑπ᾿ ὄψει ὅτι ὅστις ζητεῖ ἐκ τῶν πρώτων καὶ ἐπιδιώκει τὴν δικαιοσύνην τοῦ Θεοῦ, ἔχει ἐξησφαλισμένα ὑπὸ τοῦ Θεοῦ καὶ τὰ πρὸς συντήρησίν του μέσα. Πέμπτον ἐὰν εἶναί τις συμπαθὴς καὶ ἐλεήμων πρὸς τὸν πλησίον του, ἐνθυμούμενος ὅτι ὅ,τι καλὸν κάμνει τις πρὸς τὸν πτωχὸν καὶ ἄπορον τὸ πράττει ὡς πρὸς αὐτὸν τὸν Χριστόν. Ἕκτον ἐὰν διατηρεῖτε καθαρὰν τὴν καρδίαν σας, ὡς ἕδραν καὶ κατοικητήριον τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Ἕβδομον ἐὰν εἶσθε φίλοι τῆς εἰρήνης καὶ ὁμονοίας κατὰ τὸ παράδειγμα τοῦ Θεοῦ, ὅστις λέγεται καὶ εἶναι ὁ Θεὸς τῆς εἰρήνης. Ὄγδοον ἐὰν τέλος ἐπιδείξητε εἰς τὸν βίον σας ὅλην τὴν ἀπαιτουμένην ὑπομονὴν καὶ ἐγκαρτέρησιν, τὴν ὁποίαν ἀπαιτεῖ ἡ προσήλωσις εἰς τὴν ἀλήθειαν καὶ τὴν ἀρετήν. Ἐάν, λέγει, ζήσωμεν εἰς τὸν κόσμον τοῦτον μὲ αὐτὰς τὰς ἀρετὰς θὰ ἤμεθα μακάριοι μετὰ θάνατον, ὁπότε θὰ κληρονομήσωμεν τὴν βασιλείαν τῶν Οὐρανῶν. Διότι οὗτος εἶναι ὁ μισθός, τὸν ὁποῖον ὑπὸ διαφόρους ὀνομασίας καὶ ἐκφράσεις ὑπόσχεται ὁ Ἰησοῦς εἰς τοὺς Μακαρισμοὺς αὐτοῦ ὑπὲρ τῶν ἐκτελεστῶν τῆς ἀρετῆς. Ἂς ἀκροώμεθα λοιπὸν μὲ μεγάλην προσοχὴν τοὺς τόσον διδακτικοὺς Μακαρισμούς, ὅταν ἀπαγγέλλωνται και ψάλλωνται εἰς τὴν Ἐκκλησίαν. Ἂς φροντίσωμεν νὰ τοὺς μάθωμεν ἀπ᾿ ἔξω διὰ νὰ τοὺς ἔχωμεν διαρκῶς ὡς ἐγκόλπιον εἰς τὴν ἐνθύμησίν μας. Ἂς προσπαθῶμεν νὰ ἐφαρμόζωμεν εἰς τὸν καθημερινόν μας βίον τὴν ἠθικὴν αὐτῶν διδασκαλίαν ὡς τέλειον ἠθικὸν ὁδηγόν. Ἂς ἤμεθα δηλαδὴ πάντοτε μετριόφρονες καὶ σεμνοί, ἂς συναισθανόμεθα εἰλικρινῶς τὰ ἴδιά μας ἁμαρτήματα, ἂς φαινόμεθα ἀμνησίκακοι καὶ ἀγαθοί, ἂς ἀγαπῶμεν ἀείποτε τὴν δικαιοσύνην, ἂς εἴμεθα συμβιβαστικοὶ καὶ ὄχι σκανδαλοποιοί, φιλελεήμονες καὶ ὄχι ἄσπλαγχνοι, ὑπομονετικοὶ καὶ ὄχι λιπόψυχοι, ἵνα τοιουτοτρόπως γίνωμεν καὶ ἡμεῖς ἄξιοι τοῦ θείου μακαρισμοῦ. Γένοιτο!